

NAŠA VOLJA

GLASILO JUGOSLOVENSKE MLADINE

Leto IV.

Ljubljana, dne 1. marca 1939.

Štev. 10.

Ljubljana, 1. marca 1939.

V dneh, ko se države obdajajo z neprehodnimi trdnjavskimi pasovi, ko se vijejo po mehkih bleščeče vrste bajonetov, ko tovarne dan za dnem bruha nove množine morilnega orožja in orožja, ko tisk in radio vsak dan pošiljata v svet nove grožnje, zahteve in odgovore na vse to, ko za vsakim govorom še malo porožljajo z orožjem, da bolj zaleže, je razumljivo, da se golobček z oljkovo vejico v kljunu počuti dokaj slabše kot njegov prednik, katerega je poslal stari Noe na oglede za suho zemljo.

In Noetov golobček je našel suho zemljo in prinesel v barko zeleno oljkovo vejico in tudi današnji mirovni golobček je našel svojo zeleno vejo: kulturne stike.

Prav kultura je danes tisti moment, ki ga ne smemo podcenjevati ali celo prezreti. Res je, da so kulturni stiki precej v tesni zvezi s političnimi stiki, rekel bi, da so prenosorazmerni. Čim tesnejši politični, tem tesnejši kulturni stiki. Da, taka je praksa, ki se pa velikokrat ne strinja s čustvovanjem naroda. Mislim, da bi morali biti kulturni stiki podlaga za politične, nikoli pa ne politični za kulturne. Politični stiki so lahko kaj kratkotrajni, so lahko le izraz simpatij prav ozkega kroga ali celo ene same osebe in razumljivo je, da se na podlagi takih stikov ne more gojiti in vzpostaviti izraz narodove volje, brez vsakega pritiska od zgoraj, brez vsakega uravnavanja po trenutnem vetru. S kulturo se ne da žonglirati, kot na primer danes žongliramo v politiki. Tu gre za vrednote duha, ki so neminljive in ki lahko narodu koristijo ali pa tudi škodujejo, če mu jih ne nudimo po pravi poti. To so dobrine, ki lahko podpirajo in služijo zblizanju dveh narodov in to tem bolj, če pokazeta oba trdno voljo, da tudi v praksi izkazujeta vso svojo kulturo, ki jo sicer nudita svojemu sosedu v obliki knjižnih ali slikarskih razstav, gledaliških gostovanj in prevodne literature.

Mi dobro vidimo, da je to danes skoro edina pot, ki je ostala, da vsaj malo blaži napatosti, ki se pojavljajo zdaj tu, zdaj tam. Razumljivo je, da vsak tak poizkus zblizovanja pozdravljamo, i

Prav sedaj smo imeli priliko pozdraviti v Ljubljani izredno dobro organizirano razstavo italijanske knjige (

ki je že obiskala Beograd in Zagreb in ki pomeni velik korak naprej.

Mladina to razstavo pozdravlja, ker vidi v tem trdno voljo italijanskega naroda, ki se tako rad ponaša s svojo 2000-letno kulturo, za izboljšanje stikov med Jugoslovani in Italijani

Za kulisami!

Po neuspehih grupe »katoliških« akademikov na univerzi, se je obrnil ves njihov napad na srednješolce, katere skušajo z različnimi neresničnimi poročili zbegati. Pa ne samo to. »Katoliški« akademiki, katerih glasilo je »Straža v viharju« so si dovolili na srednješolce najhujši napad, kar jih je sploh kdaj bilo in so s tem res lepo poudarili visoko stopnjo svoje morale in kulture.

Mi smo v zadnji številki našega lista na ta napad odgovorili, kolikor smo pač mogli, sedaj smo se pa odločili, da pojasnimo srednješolcem, zakaj se »katoliškim« akademikom tako različna žolč. V naslednjem povzemamo po 4. številki letošnjega letnika akademskega glasila »Naša misel« članek: Kulturni boj? Ko bodo čitatelji to prečitali se bodo res vprašali: kaj neki »stražijo« »Stražarji«, pa ne morda svoj...

... V tej zvezi smo čitali uvodnike, v katerih se je napadala svoboda duha, demokracija in zlasti Sokolstvo kot nosilec te ideologije. V zameno za te vrednote, ki si jih je človeštvo izbojevalo na duhovnem, političnem in gospodarskem polju po težkih borbah proti srednjeveški duhovni in socialni reakcionarnosti, ponuja katoliški tisk paradoksn »svobodo v katolicizmu«. Dvomimo, da bodo narodi sledili tej vabi, ker spada doba, ko so dogme določale okvir svobodi v najtemnejša poglavja človeške zgodovine. Katolicizem se danes očitno ne zadovoljuje več s temeljnimi principi vseh kulturnih in naprednih narodov, ki imajo v osnovnih zakonih svojega življenja zajamčene med drugim kot nedotakljive dobrine, svobodo vesti in prepričanja.

Proti takim pojavom in poskusom med nami se je uprla vsa napredna mladina. Viden izraz tega je bil njen enoten nastop na Aleksandrovi univerzi. Svojemu ogorčenju nad pisanjem »Straže v viharju«, ki zahteva, da se vse znanstveno življenje naše univerze postavi na dogmatske temelje, je dala nacionalna in napredna mladina izraz tudi v sledečem samostojnem predlogu na občnem zboru Akademske akcije:

»A. A. je po sili razmer trenutni nadomestek reprezentance slušateljev Aleksandrove univerze. Zato smatramo, da je potrebno, da pred tem forumom spregovorimo o vprašanju, ki se v zadnjem času s pomočjo tiska in osebne propagande vedno česče pojavlja na univerzi in v javnosti.

Stremljenje človeštva po svobodnem, neodvisnem razvoju znanosti je ustvarila današnja ob-

liko univerze. Zato ne moremo dopustiti, da bi prišla ta ustanova, danes v 20. stoletju, pod vplivom kakršnihkoli faktorjev, ki bi s svojimi dogmami izključevali svobodno proučevanje kakršnihkoli problemov.

Katoliško časopisje je že ponovno z različnimi članki zahtevalo izpremembo v ustroju današnje univerze in vstrosmeritev v totalitarnem katoliškem smislu. Ker ne priznavamo nobenega dogmatizma in odločno zavračamo vsako izrabljanje religije v doseg izvestnih političnih ciljev, tembolj ne moremo dopustiti dogmi, da bi ovirala znanstven napredek.

Zato predlagamo, da sprejme občni zbor sledečo resolucijo:

Akademiki Aleksandrove univerze odločno vztrajamo na dosedanjem pravcu svobodnega znanstvenega delovanja in poučevanja ter na ustroju univerze na podlagi tradicionalnih akademskih svoboščin in avtonomije. Izjavljamo, da se bomo z vso silo borili proti kakršnikoli totalizaciji te naše najvišje znanstvene ustanove.

Univerzo smatramo za torišče neodvisnega znanstvenega dela, ki absolutno ne sme biti omejeno s kakršnokoli dogmo.

Zahtevamo, da odbor to resolucijo objavi v dnevnem časopisju in v vseh akademskih glasilih.

Ta umesten in utemeljen protest proti povratku srednjega veka je označila »Straža v viharju« za kulturni boj in v svojem komentarju ponovno potrdila, da vzdržuje namen podrediti našo univerzo svojemu dogmatizmu. »Straža v viharju« dobesedno pravi, »... da pomeni dosledna izpolnitev gornje resolucije uničenje slovenskega naroda in jugoslovanske države«. V podkrepitev te trditve poudarja, da se je svoboda znanstvenega delovanja povsod zlorabljala »v škodo objektivni resnici«. Tej svobodi pripisujejo v krivdo boljševizacijo Rusije, svetovno vojno, suženjstvo Ukrajincev pod trinoštvom boljševikov in Poljakov, japonski imperializem, špansko državljansko vojno in končno okrnitev ozemlja češkoslovaške republike in njeno politično odvisnost. Dosledno temu trdi »Straža v viharju«, da je ista »zlagana svoboda« kriva vseh naših domačih težkih pojavov. Ker slede »enakim vzrokom enaki učinki«, napoveduje našemu narodu najtežje čase, če ne bo sledil katoliškemu diktatu.

Po teh ugotovitvah prehaja »Straža v viharju« na »pravi namen univerze«, po katerem ne bi smel nihče na slovenski univerzi »pod krinko svobode znanosti« širiti kakršnokoli ideologijo, kar seveda ne velja za rimski katolicizem, ker naj ona »... pozitivno vzgojno vpliva na slušatelje, da bo, naslanjajoč se na pozitivni krščanski nauk, vzgajala v duhu slovenske narodne tradicije temeljito izobraženo in npravno izoblikovano

SAN:

Prelom miselnosti

Ne iščimo nekaterih tajnosti, polnih prekomerno globokih in novih formul in poslednjih besed za vse uganke sveta. Uganke so stare in odgovori nanje so tudi stari. In mnogi izmed teh odgovorov so dobri in pravilni. Ali tebi bodo pravilni, ko jih doumeš sam, v svojih okolnostih, samo tebi lastnih. Pa mnogo tega, kar smo davno slišali, dobi za nas nov smisel.

Masaryk.

1. Nekaj besed za uvod

Vse izgleda, da v naših občestvih ni več mesta in pripoznanja vrednot individualnosti. Zdi se, da je danes adut kolektiv, da posameznik noče bremena osebne odgovornosti in samostojnega odločevanja, marveč da se hoče pogrezniti v tisto brezimno gmoto, ki s svojim številom stopnjuje občutek moči in nadomešča v posamezniku usahlo veselje do nevarnosti, za posledice individualnega ravnanja na lastno odgovornost. Povsod se čuje klic po vodjih, povsod naj avtoriteta nadomesti individualno razmišljanje. Svet je postal kasarna, vse govori v znamenju avtoritete, vsi tekmujejo kako bi temu principu čimprej pripomogli do veljave s tem, da nič ne mislijo, da si sami ne osvajajo nikakega samostojnega mnenja in da papagajsko ponavljajo razodetja velikih samozvanih firerjev in majhnih še bolj samozvanih firerčkov. Roko v roki z oboroževanjem takih vodij, gre zaničevanje, ki ga čuti t. zv. elita do širokih ljudskih mas. Ta vulgas naj bo voditelju le sredstvo, da izvrši in dokonča svoje poslanstvo na zemlji. Da sestoji to ljudstvo tudi iz posameznikov, ki imajo lastno pravico do osebnosti in do njene priznanja ter svobodnega uveljavljanja, je nazor, ki spada po mišljenju nekaterih, v staro šaro demokratičnega iluzionizma.

Dolga tisočletja so priznavali človeka za razumno bitje za *ens rationis*. Res je, da se je ta razumnost marsikdaj pretiravala in prenapenjala ali kakor pravi Bergson, da so ljudje iz rudarske lučke, ki sveti v rovu, napravili sonce, moramo vendar priznati, da je prav ta individualna razumnost že v začetku zapadnoevropske zgodovine razvila kritiko obstoječega družabnega reda. Prav tako smo primorani pripoznati, da je bil že v davnih časih prav ta individualni razum temelj, na katerem so lahko sklepali, da se vsi ljudje rode enaki in svobod-

izobraženstvo, ki bo znalo ohraniti pravo in resnično svobodo v odnosu do modernih zmot obževanja razreda, rase in države».

Proti tej privilegiranosti, ki jo zahteva zase katoliška mladina, najodločnejše protestiramo, ker je v izrazitem nasprotju s temeljnimi principi znanstvenega delovanja univerz, ki morajo biti svobodne vseh predsodkov in v enakem kritičnem odnosu do vseh znanstveno nedognanih pojavov, neizvemši verskih nauk.

Ta komentar gornjega predloga nacionalne in napredne mladine dokazuje njegovo umestnost in odkriva resnične namene klerikalizma, proti katerim se bo vsa kulturna in napredna mladina ob podpori vse napredne javnosti z vso odločnostjo borila. Če smatra klerikalna mladina borbo za te pravice univerze za napoved »kulturnega boja«, naj ve, da ne bomo bežali od njega. V tej borbi bomo spoznali, da stoji na naši strani ves dobri, zdravi in kulturni del našega ljudstva, čeprav katoliški fanatiki zlagano trdijo, da govorijo in zahtevajo v imenu »slovenskega občestva in njegovega izročila«.

ni in da imajo radi tega vsi enako pravico živeti, kakor se spodobi človeku.

Ta razum — ali bolje razumčič, saj ga v resnici ni veliko — naj bi danes postal ovira in nepotreben balast. In od vseh strani grme topovi zoper ta razum in zoper družabni red, ki sloni na tem individualnem razumu. Pri tem mislijo na demokracijo, v kateri vidijo nekateri izključno le tvorbo racionalizma XVIII. stoletja.

Preko mej nam prihajajo vesti o totalitarni državi, ki naj nadomesti gnilo demokracijo. Da bi pregnali še zadnje ostanke svobode in državljskih svoboščin, ki nam jih je izročila francoska revolucija, so pograbili krilatico: vse v državi, vse za državo, nič izven države. Najbrž se malokdo zaveda, da je totalitarna država fantom, sredstvo za izživiljanje nekega posameznika in okoli njega zbrane plasti izbrancev, ki razpolaga danes z vsemogočnim aparatom državne organizacije in ki hoče nasilno oktroirati svojo voljo večini. Morda bi našla avtoriteta t. zv. totalitarne države opravičilo: urediti gospodarstvo tako, da bi bilo, če že ne odpravljeno, pa vsaj v taki meri omiljeno socialno izkoriščanje, da bi bil vsakemu državljanu zagotovljen človeka vreden položaj. A ravno na tem področju se avtoritativni princip kaj malo uveljavlja. V gospodarstvu zastopa avtoritativna in totalitarna država več ali manj prikrito manchestrski liberalizem, ki ga je resnično svobodomiselnost že davno zavrglo.

Ta totalitarna država je v nasprotju z družbo, to je z vsemi živimi in samoniklimi silami občestva. Brez teh večno presnavljajočih in izpopolnjujočih družabnih sil pa je država le birokratski aparat: namesto novega človeka se bo v rokah birokratov izcimil Goethejev — homunculus. Iz tega lahko ugotovimo, da namesto učinka v globino, prevladuje le navidezno soglasje na površini, namesto etične navezanosti na državo iz svobodnega pristanka in privoljenja le molčečo in nejevoljno prenašanje njenega bremena ter dvom v njeno rentabilnost.

Svobodomiselnost

Svobodomiselnost (svobodoumnost) je duhovna orientacija, ki ne priznava, da bi obstajale kakršnekoli objektivne vrednote, razodetja ali večna resnica sploh. Vsa spoznanja hoče izvesti iz svojega jaza in tako zadobiti miselnost, ki je nastala iz individualnih potreb. Če pa hočemo povedati pozitivno, priznava svobodomiselnost le osebno resnico, osebno vero, morda celo osebno razodetje. Tej svobodomiselnosti mišljenja, iz katerega dosledno izvajam svobodomiselnost, se zdi vsak tuj element, ki je privzet in potemtakem v veliki večini primerov neskladen z osebno miselnostjo, škodljiv, kajti zaveda se, da misel nadzoruje človekovo ravnanje in da je lahko slabo, če nadzira misli in resnico, nazor ali boljše mišljenje, ki je nastalo iz nekaterih tujih moči.

Mimogrede se dotikam Miklove trditve v »Ljubljanskih pismih«, kjer pravi, da je »oče svobodomiselnosti liberalizem«. Potreba po svobodnosti mišljenja je tako stara, kakor je stara človeška misel sploh.

Kolektivno mišljenje v hierarhiji vrednot, ki sta jih postavila Platon, Aristotel in njiju šola, pravi, da obstajajo objektivne vrednote: resnica, lepo in dobro same po sebi, da so nespremenljive in trajne. Iz njih izvirajo po Platonu individualne vrednote: resničnost, lepota in dobrotnost. Potem takem je potrebna pri individualnem pojmu resničnosti le participacija posamezne osebnosti k trajnim vrednotam resnice.

Na drugi strani, kot opreka temu nazoru, se že od začetka socialne filozofije vije misel individualnega mišljenja. Po tej šoli, ki so jo v stari zgodovini zastopali sofisti s Protogoro in posebno še z Alkidamom na čelu, stopi v središče vsakega mišljenja — individualna misel. Vse, kar je izven nje, je abstrakcija. Pri individualnem mišljenju potem takem ne obstaja pojem objektivnih vrednot: resnice, lepega in dobrega. Vsakemu individualnemu duhu je dano na prosto, da si ustvari pojem resničnosti sam iz samega sebe. Vsakdo izmed nas bo priznal, da se je pojem lepega v teku človeške zgodovine menjal, kajti vselej je specifična potreba individua iz te ali one dobe ustvarjala sebi primeren pojem lepote. Po Platonu je objektivna vrednota resnice samo ena in le-ta večna, to se pravi, da je to tista, ki jo je postavil Platon sam. Potek miselne zgodovine nam pa kaže, da se je tudi ta pojem menjal prav tako pogosto, kakor pojem dobrega. Vselej je bil individui tisti, ki je iz sebe dajal smer temu mišljenju.

Človeška miselnost se od teh starih časov ni premaknila niti za ped dalje. Še vedno smo v tem pogledu prav tam, kjer je človeška misel dosegla svoj dosedanji višek. V nobenem primeru ni mogel biti »liberalizem oče svobodomiselnosti«. Prej bi bil pojem svobodomiselnosti, ki poudarja psihološki moment v človeku, njegovo svobodnost miselnosti, oče liberalizma na političnem in ekonomskem področju. Tudi se ni, kakor trdi pok. H. Tuma, pojavil svobodomiselnost nazor nekoliko prej kot Smithov liberalizem ali pa Quenayeva fiziokracija in to kot reakcija proti duhovnemu nasilstvu. Že v starem veku so sofisti poudarjali, da so vsi ljudje enaki in da imajo zaradi tega vsi enake pravice do izobrazbe. S tem svojim nazorom so že tedaj pobijali suženjstvo, kar je privedlo zagovornike suženjstva (Aristoteles), da so zanikali sofistom pravico nositi naslov filozofske šole.

Pozor!

Pozor!

Ptujski dijaki!!

V nedeljo, dne 5. marca 1939
se vrši ob 10 uri

občni zbor

„Savezne strelske družine“ v Ptuj,
na katerega ste vljudno vabljeni.

Ker bo debata tudi o ustanovitvi

mladinskega odseka,

pridite vsi že ob 9 uri
radi tozadevnih pojasnil

Citati

»Da se država zaveda dolžnosti narodnostnega dela, je videti, ker ga ukazuje in v glavnem tudi sama opravlja, motijo pa jo pri tem diplomatični obziri na druge države, s katerimi hoče biti v dobrih ali vsaj korektnih odnošajih.«

Dr. Anton Dolar.

»Zadružni duh, ki je duh enakopravnosti, samopomoči in nesebične ljubezni do bližnjega, nas vodi k pravi demokraciji in socialni pravičnosti — tistemu cilju nasproti, ki so ga imeli pred očmi naši dedje v svoji obupni borbi za staro pravdo in ga ima v srcu sleherni borec za človeške pravice.«

Ivan Pipan, predsednik Zveze slov. zadr.

Narodna svoboda se plačuje s krvjo, toda se ne prodaja za nobeno ceno.

Danilo Dobravec:

Pomlad je tu . . .

Kadar priplavajo na površje stoječih voda sluzaste kepe žabjih jajčec, ko vzklije ob toplih mlakužah na tisoče in tisoče zlatorumenih kalužnic, privre in zažubori voda iz vseh okoliških hribov, se glasno bučeč pretaka v dolino, ko zakričijo okrog cerkvenih stolpov prvi škorci in ko začne zemlja burneje utripati, tedaj potrkna na okna tihih domačij večno presnavlja-joča se, razkošna zelena pomlad.

Človek gleda, strmi in se čudi. Včeraj ni opazil še nič posebnega, danes pa — neverjetno: svet se mu kaže v novi, prerajeni obliki.

Milijoni poznanih in nepoznanih rastlin so preplavili vlažno-tople travnike, na vrbove mladike so kar čez noč prilezle žametno mehke mačice, odpirajo se smolasti popki kostanjev, ob plotovih in starih zidovih so se pognale kvišku koprive in rumeni cvetovi regrata, vzdolž jarkov pa je oživel brezštevila življenj majce-nih žuželk, ki jim ne veš imena.

Ozračje je postalo za čuda toplo in je prepolno piskov in vriskov ponorele mladine.

Se tebe se poloti neka čudna omotičnost, ko ti razpihlja krog obraza topel pomladni veter. Ne veš, ali bi zavriskal, da bi se razleglo do samega sinjega neba, ali pa bi šel čisto tiho proti gozdu in poljubil prvo mehko rastlinico, ki bi jo srečal na svojem potu. Tačas bi ti pa sonce ogrevalo hrbet, da bi ti kri živahneje razplala po žilah.

Da, kadar zakričijo krog cerkvenih stolpov prvi škorci in zaščebečajo v ozračju lastovke, tedaj je tu pomlad, pomlad — pesem vstajenja in mladega življenja.

Takrat me neko silno koprnenje potegne iz mračne sobe v razigrano naravo. Duh po sveže preorani zemlji me vleče tja, na polje med orače.

Vsa prostrana ravnina je križem kražem posejana z belimi lisami — srajcami delovnih ljudi. Vse, kar je zdravega, se sedaj giblje od zore do mraka na polju. Doma je ostal le ženski svet in tistih nekaj jetičnih bolnikov, ki jih bo vzela letošnja pomlad.

Na ozarrah počivajo vozovi, drugi dirjajo po cesti, naloženi z visokimi gomilami še kadečega se gnoja, tretji pa že romajo prazni v vas po novo zalogo hranilnih snovi, ki jih bo potreboval pridelek za svojo rast.

Ob počivajoče vozove so naslonjene brane in potrpežljivo čakajo na svojo zaposlitev.

Nehote se ustavim sredi polja ob neki njivi, da bi opazoval orača. Sedem v mehko travo in se zagledam v mastno brazdo, ki vre izpod lemeža Sackovega orala.

Orjeta oče in sin; oče ravna drevo, sin priganja počasna vola. Zdi se, da so kretnje obeh oračev malce prepočasne, a vendarle prevdarjene in široko mišljene.

Tu ne vidiš tiste tovarniške, mrzlične hitrosti, ki ti jo narekujejo v nenehnem ritmu plavajoče transmisije, hitrosti, ki ubija delavcem živce, da legajo v prerane grobove.

Ne, tu zreš in občutiš neko mirno, pačasi tekoče delo, trajajoče — seve — od prvega svita do poznega mraka. Tukaj te nihče ne preganja, lahko se kakšno minuto oddahneš, si prižgeš cigareto in jo res z užitkom pokadiš, ko gledaš ob sebi vola, kako mulita tačas za ped visoko travo na ozarrah.

Tisočkrat bodi pozdravljen tempo blagoslovljenega kmečkega življenja!

Stari se sklanja nizko nad oralo, gleda za brazdo, ki jo rahlja lemeževa lopata v drobno grudje. In misli stavec: »Da, ni ga bilo škoda jurja za takole preklicano koristno reč kakor je tole moderno oralo. Kako preprosta in enostavna reč! In vendar tako trdna, tako šmen-

tano sigurna priprava!« Bogme, saj ročice lahko svobodno pušči iz rok in oralo teče samo, le da priganjač lepo vodi živino.

Krog bakrenasto rumenih brk igra starcu neka skrivnostna radost, nosnice se mu širijo, ko vdihavajo vonj mastne, rodovitne zemlje, ki je njegova last, v katero je vložil ves trud in vso ljubezen svojega življenja.

Sin pogaja vola. Obraz mu je široko nasmejan. Tudi on misli na to zemljo, kako jo bo sam obdeloval, ko mu bo po očetovi smrti izročena v varstvo.

Obenem že oba mislita na delo celega leta, da bi jima zadovoljno potekalo in se srečno izteklo. Njuno delo — ponavljajoče se iz dneva v dan — zdaj ne bo prenehalo vse do pozne jeseni in je pravitako neka svojevrstna borba za vsakdanji kruh, ki ga bodi vesel, kdor ga imaš!

Iz jeklenasto-sivih očetovih oči in njegovih močnih čeljusti ter iz krepkih potez sinovega obraza razbereš, da sta moža člana žilavega kmečkega rodu, moža nezlomljive volje, borca, ki bi dala življenje za svojo zemljo in svoj rod.

Delo — tista osrednja gibalna sila trdega kmečkega življenja — ju žene vztrajno naproti novim, a vendar že tako poznanim ciljem, kakor so: izboljšanje rodovitnosti domače grude, dvig kmetije na boljši položaj in samohrana svojega rodu.

Krog njiju in nad njima pa vriska prešerna pomlad. Skrjanci se dvigajo visoko pod jasno nebo in padajo norčavo v tople razore. V ozračju je tolikanj ptičjega cvrkutanja in ščebečanja, da bi se človek otresel svoje majhnosti in se povzpел tja gori nad oblake ter begal od norega veselja iz neskončnosti v neskončnost.

Moja delovna orača pa sta tako zamaknjena v svojo zemljo, da vsega tega ne vidita, ne občutita. Delo in zemlja jima je vse na svetu. In takih dvojic je razmetanih brez števila po ozelenem polju.

Nad njimi, kakor nad vsem stvarstvom, pa kroži smehljajoče se sonce in blagoslavlja semenje, ki bo vzkliko po trudapolnem delu žuljavih rok marljivih poljedelcev.

Kaj pravite?

Kaj pravite? Pod tem naslovom se je zaletel v nas katoliški dnevnik »Slovenec« dne 10. februarja t. l. V nos ga je dregnil naš članek o ženah na Finskem, humoreska: »Veseli pater, Vesel« itd. »Kaj pravite, gospod urednik, ali je tako čtivo zdravo? Ali ne bi bilo boljše, da srednješolski listi vodijo mladino v idealizmu, ne pa v surovi naturalizem...« Res, lepo sprašuje ta anonimni zaščitnik mladine gospoda urednika. No, in gospod urednik mu je še v istem »Slovenecu« v rubriki »Mladi Slovenec« nehote odgovoril s podučnim sestavkom: Prepeličje gnezdo. Mi ga, ker je prav gotovo namenjen mladini in nam bi moral po vsem tem služiti kot nekak prototip mladinskega pisanja priobčujemo, sodbo o njem pa prepuščamo čitateljem. Članek se glasi:

Prepeličje gnezdo.

Janko in Stanko sta našla sredi njive prepeličje gnezdo.

Janko je predlagal Stanku: »Stanko, veš kaj? Ti vzemi jajčka, jaz pa prepelico. Oboje je enako vredno.«

»Če je oboje enako vredno, pa vzemi jajčka ti, jaz pa vzamem prepelico!« ga je zavrnil Stanko.

Začela sta se prepirati in nazadnje sta si skočila v lase. Med preprirom in pretepom je eden izmed njiju jajčka pohodil, prepelica pa jima je ušla. Tako sta oba ostala z dolgim nosom in praznih rok.

Kjer se prepirata dva, tretji dobiček ima.

Zabloda

Danes gleda del naše slabo informirane javnosti iz raznih vzrokov precej desinteresirano na vse delo in na vsa stremljenja nacionalne mladine. Marsikoga bo to začudilo in se mu bo zdelo paradokсно, pa naj bo tako ali tako, dejstvo je, da nas motrijo zelo črnogledo, kot nekaj nepotrebnege.

Imeli smo priliko slišati od naših javnih delavcev, sicer ljudi visoke kulture, ki zavzemajo v družbi visoke položaje da mladini ni treba naglašati svojega nacionalizma! Slišali smo kako so se naši intelektualci s pikrim omalovaževanjem izražali o mladini, ki povdarja, da hoče iti in da gre po stopinjah predvojne nacionalne mladine. Zgodilo se je slučaj, da je, sicer znani javni delavec in tudi funkcionar neki nacionalni organizaciji (!) v Beogradu, izjavil na neki skupščini intelektualcev, da mladinske organizacije, ki nosijo ime: »Jugoslovenska nacionalna... prav za prav nimajo svojega »raison d' être« — razloga za obstoj — prav tako kot ga nimajo več četniške in njim podobne organizacije. To svoje stališče je branil ta gospod zelo uporno in ogorčeno in ni se mogel naučiti, da more imeti kdo o teh stvarih svoje, od njegovega docela nasprotno stališče. Kot glavni argument te svoje »ljubezni« do nacionalnih organizacij je služil stavek: »Vse te organizacije so bile potrebne pred vojno, dokler smo bili v suženjstvu, a zdaj, čemu so še?«

Dogaja se pa, da so taki intelektualci zelo naklonjeni mladini, ki se diči s frazami: »kulturalna mladina«, »mladina za kulturo in napredek«, itd. Razen tega pa ti »kulturni« mladeniči takoj proglase vsakogar, ki bi skušal preprečiti to njihovo »kulturo in napredek«, za — fašista. Prav pogosto se dogaja, da so razni intelektualci prav vznikli, ko slišijo od »svoje mladine« najogabnejša natolcevanja na račun nacionalne mladine.

Pa ne samo s te strani. Na nacionalno mladino se danes vsiplje ogenj in žveplo od vseh strani. Vsaka laž pride prav, vsako sredstvo je dobrodošlo. Toda naj se zavedajo vsi naši nasprotniki, da jim nacionalna mladina na teh potih ne bo sledila. Naša edina pot je: **pravica** in naše edino orožje je: **resnica**! S tem naj naši nasprotniki tudi računajo. Mi verujemo v zmago pravice in resnice in mi verujemo v lepšo bodočnost Jugoslavije, katero bo ustvarila mladina!

Oskar:

Breze bele

Breze, breze bele —
so na soncu stale,
breze, breze bele —
tiho se jokale,
— ko sem mimo šel.

Breze, breze bele,
kaj tako je blede vaše lice,
kaj otožno sklanjate glavé;
mar ste, bele breze, mi sestrice,
mar kot mene vas boli srce?

Breze, breze bele,
tihe so v bolesti svoji bile,
tih kot one sem postal še jaz;
nižje veje svoje so sklonile,
nižje sklonil sem sam svoj obraz.

Breze, breze bele,
so na soncu stale,
breze, breze bele —
tiho se jokale,
ko sem mimo šel...

M. Bedel — D. S-ik.

Turkinje

(Spomini brez zlobe.)

Nekega lepega novembrskega jutra sem kramljal s kakim ducatom mladih turških deklet iz Constantinople Women's College-a. Zlek-njeni smo bili po pisanem cvetočem travniku in odondot opazovali Bospor. Med prijetnimi urami, ki sem jih prebil z njimi, sem jim zastavljajl vprašanja o njihovem srcu; sila odkrito so mi odgovarjale, obenem pa me z neko mrzlično vnemo spraševale o učenju, ki ga ima v naših krajih dekle njihovih let: če pozna pet-najstletna Francozinja zakon o težnosti ali pa tistega ob občujočih posodah, če vedo tam, da na luni ni živih bitij, da je bila figa prej cvet, da je bil človek nekoč opica in Karel Veliki — Turk.

Nestrpne so torej bile, ker so se hotele očem nekega Zapadnjaka pokazati, da so v vseh re-čeh doma in opozorjene na vse naravne čudeže. Bolj slabo sem jih poslušal; veliko bolj sem jih opazoval.

Med njimi je bilo več zlatolask kot brinetk; v veliki večini so bile tiste s kratkim stasom toda vkljub svoji mladosti že zelo krepke v bokih. Njihkove pričeske so pričale o izbranem okusu; njihova hoja pa ni imela tiste lahke nežnosti, ki jo človek pogosto zapazi pri mladenkah iz kake zapadne dežele.

Vso lepoto teh deklet si moral iskati v očeh. Čisto nič niso bile podobne očem grških žen, očem, v katerih lahko kot iz odprte knjige bereš večer pogovor med inteligenco in čustvenostjo. Oči teh mladih Turkinj so me zadele v živo radi jasnega odtenka radovednosti, pohlepa po znanju in spoznanju, kar je dajalo čutiti, da si želijo povečati mero učenosti, katere njihove matere niso nikoli užile. Človek bi k temu pripomnil, da so te pravnukinje najbolj brezde-
nih žen v Evropi določene, da v nekaj letih spoznajo vse tisto, za kar lepe Turkinje v tem-nih haremih po cela stoletja niso nič vedele; po pravici povedano, z enim mahom so hotele za-grabiti skoraj vse človeško znanje.

Toda kozmografija, botanika, metafizika in paleontologija so se na njihovih ustnicah prav tako mešale, kakor so se zatikali v ustnice njih-ovih starih mater vzdihni dolgočasja in otož-nosti.

Ljudje se spominjajo velike reformatorske vloge, ki jo je, poleg Mustafe Kemala, imela njegova žena. Kaj mi niso vsega povedali o »po-zapadnjašenju«, skoraj amerikanizaciji, prebi-
valk Ankare, Stambula, Burse. Igrale so nogo-met, tekmoval v velikih mednarodnih sportnih tek-mah, postale odvetnice, novinarka, šampion-ke v igranju tenisa.

Povedale mi pa niso, da so poleg teh duhov-no razvijajočih se žen ostali možje takšni, ka-kor so jih izoblikovale navade, ki so jih izvle-
kli iz Koranovih priporočil. Možje so se imeno-vali sodobne, nosili so trd klobuk, ki so mu pravili »bomba«, opremljali so stanovanja z ni-klastimi ležalniki in steklenimi policami, zvečer so plesali z navihanimi damami iz bara »Turki-nje«. Toda kljub vsemu temu so ostali ljubo-sumneži; in sicer tako ljubosumni, kakor niso moški nikjer drugje kot — v Turčiji.

Prišel je čas, v katerem mora stari boj ču-stev, nerazumevanje teženj bližnjega in skrito ljubosumnje, ki so znaki ljubezenskih strasti in njihova snov, prepustiti mesto odkritemu sporazumu dveh enakovrednih bitij pri najbolj usodnem čustvovanju, enakovrednih v veselju, ki ga nudi, enakovrednih v bolih, ki jih zada, enakovrednih končno pred socialno odgovor-nostjo, v katero ju povleče.

Poleg vsega tega so se mi zelo prikupile ra-di odkritosrčnosti, s katero so se mi zaupale, radi ognjevitosti, s katero so mi dokazovale, da ni lepšega kot biti letalka ali kemičarka in celo novinarka. Imenovali so se **Melek**, kar pomeni **Angel**, **Weire** ali **Bleščea**, **Berdjesti** ali **Redka**, **Ulvüje** ali **Vzvišena**, **Guzidi** ali **Iz-brana**. Pri tem sem pomislil, da pomeni zapo-četi zelo neprijetno pot usode, če imaš že od rojstva ime Strela, Redkost, Vzvišenost. Če kr-stimo naše hčere na Pepce ali Francke, doka-žemo s tem pamet, neprevidnost se začne, ko jih krstimo za Zmage ali Srečke, toda taki slu-čaji so pri nas še redki!

Vsi občudujemo lahkoto, s katero kaže žena mero svojega lastnega duha, brž ko so jo po-stave moža rešile okov. Samo radi podpisa ne-kega bojevnika Ghazi - Zmagoviti nazvanega, ki so v dveh ali treh letih tiste žene, ki so jih potniki iz začetka stoletja slikali kot bedna bitja, ki niso za drugo rabo, kakor da razve-drijo svoje soproge v tistih dneh ko imajo ti gospodje in gospodarji nekaj domislic, so v nekoliko desetinah tednov svobodno vodile mi-sli o napredku svoje domovine.

položila na konce hrbtov, ker nenadoma je pri-čel ves vagon tuliti »Tchevalahoi, Tchevalahoi, Tchevalahoi, Hoi, Hoi, in tako dalje še dvakrat, a vedno hitreje. Midva seveda nisva mogla so-delovati, ker se nama je jezik še vse preveč za-pletal, a sklenila sva, da se tej umetnosti čim-prej priučiva, češ »potrpljenje železna vrata premaga! Za začetek se še nisva hotela izdati, od kod sva, ker bi morala vnovič razlagati vso karto južnovzhodne Evrope, kaj takega razla-gati ljudem, ki ne vedo kaj je Balkan? Vedo sicer dobro za Albanijo (ker je neki Švicar na-pisal brošurico: Unser albanisches Abenteuer), ne vedo pa, da je na Balkanskem polotoku, in sva se raje potuhnili in pila lepote Zuger See-ja, ki se je pravkar razprostrlo pred nama. To jezerce (za Švicarje seveda, za nas: jezero) je ljubi Bog položil v sredo zelenih holmov, po katerih se bleste hoteli, sanatoriji, hoteli, sa-natoriji itd. Ob jezeru teče krog in krog lepa črna cesta, nad njo pa se vije železna kača. Bela jadra jadrnic drse po kovinsko-modri ravni je-zera, kot pomladni oblaki po sinjem nebu. Bli-zu brega kodra gladino parnik Zug-Arth. ki je precej velik, skoraj kot naši obalni za srednje proge. Iskre se utrinjajo in sikajo, a lokomotiva brzi brzi, brzi. Že je mimo mesto Zug, staro švicarsko mesto, sicer sedaj precej prezidano, a še vedno častitljivo. Švicarski študentje na-ma kažejo hrib Rütli, ki je za Švicarje to, kar

† Branko Borštnik:

Jesenske pesmi

X.

*Kmalu odidem čez hribe in griče,
čuješ li, ljubica, —
kamor ukaz domovine me kliče,
jaz — vojak.*

Kmalu, prekmalu...

*A preden odidem
k tebi še pridem,
čuješ li, ljubica,
moj korak?*

† Branko Borštnik:

Ljubica moja oj!

*Ljubica moja, oj!
Lep večer je nocoj,
spet se bova sešla,
polna ljubezni oba.*

*Ljubica moja, oj!
Jasno nebo je nocoj,
spet se bova sešla,
srečna, vesela oba.*

*Ljubica moja, oj!
Krasna noč bo nocoj,
nagelj rdeč jaz imam...
za poljub vroč ti ga dam!*

† Branko Borštnik:

Nauk

*Dokler je pomlad
cvet vsak cveti
in roža dehti...*

*Sedaj je pomlad:
saj čil si in mlad
in kri ti gori.
Objemi življenje
in pij ga, pij!*

»Videl sem Švajco visoke gore...«

(Nadaljevanje.)

(Od Thalwila do Biasce)

Thalwil! Važno križišče ali bolje rečeno ce-pišče železnic. Tu se okrene naša pot proti jugu. Naš vlak vozi v Zürich, zato moramo izstopiti in počakati na brzovlak Zürich — St. Gott-hard — Bellinzona — Lugano — Chiasso in da-lje v Italijo — Milan. Sedaj tudi opazimo, da smo v Buchsu zahtevali (oziroma, ker nismo zahtevali) vozne karte za osebni mesto za brzi vlak. Ni pomagalo drugega kot, da smo do-plačali 2 fr. za brzca in vse je bilo v redu. No, dobro sva začela, sva si mislila s Pikcem, če bo šlo tako dalje, da bova zapravljala le z doplačili bova imela bore malo od Švice. Edi-no to je še dobro, da sva šele začela in da se ne bova preveč vozila. Želela sva, da bi bilo to poslednje doplačilo, pa se nama želja ni izpol-nila. Kaj hočeš, brez božje volje ne pade niti las z glave! Brzec je pribrazil, hitro sva nasko-čila in si priborila krasen prostor ob oknu. S pomočjo obligatnega: »Tchevalahoi-a« sva ugo-tovila, kateri od sopotnikov bo tako srečen in bo trpel z nama v koloniji. Kar na hitro sva se

za nas Kajmakčalan. Na tem hribu so si zarot-niki pod vodstvom Viljema Tella prisegli, da se bodo borili za švicarsko svobodo. In tam de-sno od Rigi-ja je tista znamenita soteska, v ka-teri je baje Tell pričakoval Gesslerja in za ka-tero je dejal: »Durch diese hohle Gasse muss er kommen!« In prišel je, a o tem več ob drugi priliki. Počasi sta nama že pričela kruliti že-
lodca. Pa saj to ni nič grdega, saj je čisto člo-veško. Želodca sta pač krulila, drugega pa res ni bilo nič. Kaj sva hotela: ali poslušajš to god-bo ali pa ustrežeš lačnemu muzikantu, da ti v znak hvaležnosti preneha s kruljenjem. Odloči-la sva se za drugo pot, ki se nama je zdela primernejša, ker sicer bi rekli: tujca sta, pa sta se hotela postaviti, uveljaviti. Mislita, da nikoli ne slišimo kruljenja želodcev? Saj smo sosedje... in velikokrat slišimo celo do Berna! Torej kot sem že rekel, pričela sva jesti. A tu so ostali najin bel kruh in lepo dišeči mesni izdelki, re-
kel bi, popolnoma neopaženi. Nihče se ni niti ozrl, niti zavil oči, niti stisnil zob, vsi so se držali, kot da Jugoslavana sploh ne jesta! A, saj res, saj sva že v Švici, sva vzdihnili, sama sebi v tolažbo. Malo južino sva poplanknila s skopima požirkoma domače slivovke, ki je sploh priporočljiva za potovanja, zlasti v ino-zemstvo. Nekateri pravijo, da je Cognac bolj-ši, pa ne verjamem. Pikec si je prav kar obrisal z rokavom usta, ko sva opazila, kako mole

Pogovor o polnoči

Ura je bila že pozna in zeblo je. Z rokama globoko v žepih, s privihanim ovratnikom, klobukom potisnjenim na oči, sta stopali dve postavi po poti v predmestje. V skoraj se porajajočo se meglo je vrgla plinska svetilka svoj medel soj in za trenotek osvetila obraza dveh poznih pohajačev. Eden je bil velik, z globokimi očmi, ki so gledale v notranjost, vendar pa lepih, skoraj ženskih potez obraza. Drugi, mlajši od nje, ga je imel ostro tesan obraz z dvema nemirnim očescema in rdečkasto poltjo, polno krvi.

Zopet sta stopila mimo svetilke, ko je mlajši prekinil molk:

— Ali poznaš Vero?

Starejši je skrivil usnice v posmehljiv nasmešek, ki ga mlajši ni opazil, nato pa je mirno vendarle z nekoliko prisiljenim glasom spregovoril:

— Zakaj vprašuješ? Bi se mar zaljubil?

— Ne, niti najmanj, le zvedeti bi hotel, kakšna je. Dobil sem vtis..., je nekoliko zmedeno odvrnil povprašani, ko ga je prekinil monotoni glas:

— Vse so enake.

Mlajši je nekoliko začudeno pogledal in iskal besedi, da bi nadaljeval pogovor, toda prijatelj je z zamišljenim glasom nadaljeval:

— Nočem žaliti Tvojih čustev. Ne bom govoril samo o tisti, o kateri hočeš nekaj zvedeti, povedal Ti bom nekaj besed o vseh, na splošno. Ali si že kdaj pomislil na to, da smo vsi moški prav za prav sužnji samih sebe, sužnji svojih čustev, hlapci tistih, ki jim poklanjamo svoje najboljše misli. Sužnji smo ženski, ki hoče od nas dobiti vse, ki nas skuša vselej izrabiti za ta ali oni namen. O, sacro egoismo, je hitro hlastnil, se odkašljal, ker ga je mrzel zrak dušil, si popravi klobuk in z enakim glasom nadaljeval:

— Morda meniš, da nimam prav? Poglej! V trenutkih, ko si ti ves prežet z »blagimi, nežnimi« čustvi, delujejo ženski možgani s podvojeno silo. Vsaka njena kretnja, vsaka njena beseda je preračunana do skrajnosti. Z neverjetnim nagonom čuti ženska ljubezen moškega do sebe, čuti jo še preden se ti sam do dobro zaveš, da si vanjo zaljubljen. Od tistega trenutka nisi več svoboden. Vso tvojo nedelavnost duha bo znala izrabiti za to in za ono, kar ji

boš ti brez nadaljnega ugodil. Dal ji boš vse, storil boš zanjo vse, dokler ne bo tvoj razum prišel do prejšnje moči, ko se boš sam sebi lahko trpko in izzivalno nasmehnil.

Nekoliko se je odahnil in nadaljeval:

— Nedolgo tega sem gledal film. Šestnajstletno dekletce se je omožilo z bogatašem, ker je vedelo, da jo čaka »bogato« življenje. Iz sebe je iztrgala tedaj vse, vsa svoja doživetja in šla za tistim, ki ji je bil v tistem trenutku edini zmožen dati prijetno in udobno življenje. Ko ji je bilo tridesetdve leti je ovdovela. Tedaj se je rešila spon, ki si jih je nadela za vse življenje. Hotela je živeti. Vse svoje bogastvo, »čast«, bi žrtvovala za nekaj sreče, ki jo je nekoč zavrgla, da bi mesto nje od življenja potegnila še boljši žreb — bogastvo. Gon po pridobivanju, po izrabljanju, ji je strl življenje. Zdi se mi, da je z vsemi tako; vse grede več ali manj pot tistega dekleta v filmu. Želja po izrabljanju, pa naj si bo denarja, osebnosti, ponosa nekoga, moškosti, bojevitosti ali pa veljavnosti moškega, je prirojena vsaki ženski že od pamtiveka...

Utihnil je in pogledal prijatelja. Ta je bil tih in zamišljen. Šele sedaj se je starejši zavedel boli, ki mu jo zadaje v mlado dušo. Nekoliko se je sam zamislil, nato pa z nežnim, skoraj božajočim glasom dejal:

— Morda Vera ni taka.

Obraz mlajšega se je obrnil proti njemu in se mu hvaležno nasmehnil.

GROZDANA:

Iskušnja

»Žiga - žaga, žiga - žaga!« je donelo Veri na uho. Zgodaj zjutraj je bilo, poleti. Vera se je še vedno borila s spancem.

»Očka žaga drva. Saj res!« se je zavedla. Malo je pomežikala in poškilila na mamino posteljo. Bila je prazna. »Aha, mama je že v kuhinji. Dober tek!« si je zaželela, misleč na zajtrk. Potem se je prevalila na drugo stran, si pokrila ušesa z odejo in skušala vnovič zaspati. Ni mogla. »Žiga - žaga, žiga - žaga!« je venomer pelo izpred drvarnice. No, slednjič je koncert prenehal. »Malo bom pa le še potegnila,« se je razveselila.

da je zelo visoka. »O, seveda, saj vem«, sem mu pritrdil.

Vlak je klopotal že ob Urner See-ju, enem izmed Vierwaldstätter See-ja. Ta jezera pa prekašajo celo Walen See! Toliko lepote še nisem videl. Bele stene in pobočja se dvigajo iz vode, jezerska barva je pa zopet čudež zase. Na drugem bregu vidimo zarezo Isenthal, kjer je tudi delovna kolonija. Na koncu jezera na postaji Flüelen so izstopili tovariši, ki so bili namenjeni v to kolonijo. Med drugimi sta izstopila tudi dva Madžara. In zopet so grme'i: »Tchevalahoi-i«. Vlak je drdral skozi Altdorf, mesto znano po Viljemu Tellu, ki je tukaj na glavnem trgu prestrelil na Gesslerjev ukaz jabolko na sinovi glavi. Pa o Tellu drugič več! Železnica se že zajeda v hribe proti St. Gotthardu. Ves čas se motamo sem ter tja, zdaj na levem zdaj na desnem bregu reke Reuss, ki se izliva v Urner See. Zavijamo v predore, ki se vrste v nadstropjih drug za drugim. Na brzini prav nič ne opazimo, da se dvigamo. Kmalu bomo dosegli zadnjo postajo v kantonu Uri, nato bomo smuknili v 14 km dolgi predor in pogledali na svetlo v Tessinu. Pri kraju Göschenen (1109 m) se moremo še zadnjič ozreti na zasnežene orjake nato pa z brzino 95 km zaklopotamo v predor. Modre iskre se vsipljejo med žico in tokovodnikom in vsaka 2 km švigne mimo nas rdeča luč. Komaj se dobro zavemo

Kajpada!

»Klef, klef! Klef, klef!« je pričelo nanovo nasekavati.

»A tako? Le ne bo nič s spanjem! Vražja drva! Seveda! Najprej žaganje, potem — sekavanje!«

»Klef, klef — bum!«

»Hudiča!«

»Kaj pa to pomeni?« se je vprašala Vera. »Sekira se je zvalila na tla, očka je zarobantill!« Cop, cap, cap!« Tek po pločniku.

Aha! Očka se je ustavljal pred kuhinjskim oknom. Kliče mamo: »Hitro! Hitro! Daj kunj, vsekaj sem se! Hitro!«

»Oho! Zadeva postaja zanimiva!« si misli Vera. »Pa menda ni prehudo? Seveda! Očka že omedleva, če vidi samo kapljico krvi... Da je bil vojak? Lep vojak!«

Mama odpira okno: »Jezus! Marija! Ja, kaj si pa delal? Bog se nas usmili!« »Je že dobro! Cunjo, kunj! Brž!«

»Hop! Zdaj pa brž iz postelje! Zadeva postaja zanimiva!« se še vedno posmehuje Vera. A že zdirja v kuhinjo. Toliko da je ne vrže nazaj. Pri oknu sloni očka. Smrtnobled je. Od palca mu curkoma lije kri. Od palca? Saj polovico mu ga visi kot na niti proč. Ob prst? Njen očka — invalid?

Zdaj gre Veri na jok. S težavo zahlipa: »Ali boliii?« »Dobro prav gotovo ne dé!« se posmehne očka. A ob tem že zastoka. »Čudno,« si pravi Vera, »toliko trpi, pa še vedno najde šaljivo besedo!« A dolgo Vera ne vzdrži. Brž nazaj v posteljo! Spanja je pa seveda konec.

Med tem že dirja očka k zdravniku. Ni ga doma. Tudi drugega in tretjega ne. Brž v bolnico. Bolnica, bolečine, budžet...

Šele čez mesece je prst (samo polovica, prosim!) pozdravljen. Očka pride zadnjič od zdravnika. Pravi, da radi bolečin ni omedleval, ko je pa zagledal račun, bi pa kmalu...

Čez nekaj dni razlaga profesorica higijene v Verinem razredu: »Sekanje drv je zelo zdrava dihalna in gibalna vaja. Sploh se čudim, zakaj imajo samo gospodje monopol na ta sport. Tudi gospodičnam bi prav koristil...«

»Hvala lepa!« si misli Vera. »Mi imamo z drvimi zelo dobre izkušnje!...«

vsi potniki nosove v zrak in srkajo in vdihavajo in uživajo. Kaj neki je? Ali je v tem kraju zdravilen zrak? Zakaj pa ne vozi vlak počasneje tod, da bi se ga res lahko nasrkali, za sebe in še za vso družino, če jo imajo seveda. Bližali smo se že Schwyzu, ko sem opazil, da držim v rokah še vedno odprto steklenico slivovke! O Bog! Sedaj sem jim razburil vohala! Bog ve, če mi bodo sploh dovolili, da jim prekinem užitek in zaprem steklenico, sem si mislil. Pa, z znatno rutino, sem naredil dobrodušen obraz, se ozrl skozi okno, zavzeto vzdihnil iz globine srca in kar tako quasi — nehote zaprl patentni zamašek steklenice Pivovarne Union in pri tem blagorval izumitelja, ki si je izmislil tudi kavčukov kolobar na zamašku. A, nisem mogel skriti. Takoj sem začutil na sebi očitajoče, rekel bi, skoraj besne, poglede sopotnikov. No, in kmalu sem imeli okoli sebe pisano družbo študentov, ki so me z zanimanjem spraševali od kod da sem, kaj da sem, ali igram karte itd. Jaz sem jim seveda, med tem ko sem spravljal steklenico nazaj k prtljagi, ljubeznivo odgovarjal in jim pojasnil marsikako za njih novo in nerazumljivo stvar. Kakor so prišli, so tudi šli, le tisti, s katerim sem se seznanil v Thalwilu, je ostal zvest in ni obupal; in dobil je svoje! Ta mi je tudi razložil, da v Švici nimajo žganja, to se pravi imajo ga že, a je slabo in kolikor slabo toliko drago. Pa tudi carina,

že sine dan — in v Airolo (1145 m) smo. Prav poldan je in potniki se vsujejo na peron, kjer jih že čaka pripravljena juha. Po tem hitrem kosilu se spuščamo po dolini Tessina. V Airolo vidimo še spomenik delavcem, ki so se ponesrečili pri vrtnanju St. Gotthardskega predora. Kakor smo se vzpenjali, tako se tudi spuščamo v serpentinah, se vrtimo po predorih, ki se vrste drug nad drugim v treh nadstropjih. Z nami se tudi vije cesta, seveda tlakovana, pod nami pa bobni divji Tessin. Z visokih gora vodijo debele črne cevi, ki dovajajo vodo k turbinam električnih central, poleg njih pa hrume divji slapovi in razsipljejo sproščeno moč divje narave. Vrh 2778 metrov visokega Lucomagna se kaže velik križ. Pa ne dolgo. Vreme se je pričelo kujati in oblaki nam odkrivajo in zopet zakrivajo visoke vrhove. Od časa do časa se nebo zasolzi, nato posije malo sonca in zopet megle. Še vedno se spuščamo po lepi dolini: Leventina, opazujemo zoreče vinograde, bele hotele, divje slapove in krasne stare cerkve zidane v romanskem slogu. Še par zavojev in zopet bo treba izstopiti. Nebo se še vedno kuja in po malem poskuša celo pršeti, ko v Biasci (305 m) izstopimo. Na kolodvoru že slišimo veselo petje kolonistov ki so prišli pred nami. Še malo in na cilju bomo.

(Dalje prihodnjič.)

Kavi:

Dopisi z zavodov

KRANJSKA GIMNAZIJA

Na kranjski gimnaziji deluje že več let S. D. Jugoslovan. Takoj v začetku leta, ko je bil izvoljen nov odbor, je začel delovati in deloma prebolel lansko krizo. Toda ta odbor ni mogel dokončati začete delo, ker je bil v januarju izvoljen zopet nov odbor. Bog daj, da bi ta odbor dokončal delo prvega odbora v letošnjem šolskem letu. Na programu ima odbor uprizoritve drame, akademijo, recitacije, predavanja itd.

Pod okriljem Jugoslovana delujejo šahisti. Šahiste vodi tov. Kavalari Vinko. Takoj v začetku leta se je vršil turnir posameznikov. Udeležencev je bilo devetnajst. V decembru se je ta turnir končal in dal prvaka gimnazije za leto 1938-1939. Kavalari Vinko, 2.—3. Urbanc Ivan, Poljanšek Stanko, 4. Vařacha Branko itd. V drugi poslovni dobi je bil match med J. A. D. in S. D. Jugoslovan, ki se je končal 4^{1/2} : 3^{1/2} za J. A. D. Nato se je vršil brzoturnir osmih igralcev. Prvi je bil Jamnik, drugi Kavalari itd. Zadnje nedeljo je bil match med III. drž. real. gimnazijo dveh garnitur (višja in nižja gimnazija). Prvo moštvo III. drž. real. gimnazije je porazilo našo gimnazijo z 6^{1/2} : 1^{1/2}. Drugo moštvo pa je porazilo našo drugo moštvo z 6:0. Pri tem matchu je hvalevredna ideja, da smo pritegnili tudi nižjo gimnazijo, ker le s tem bodo ostale vezi med zavodi še nadalje — ko nas ne bo več. Šahisti imamo na programu še več matchov in turnirjev.

Na gimnaziji obstojajo še druga društva, ki pa letos spe zimsko spanje. V zadnjem času se probuja podmladek Aerokluba »Naša krila«. Jadranska Straža pa pripravlja akademijo.

Zdravo!

Pan:

III. DRŽ. REAL. GIMN. V LJUBLJANI

Šahovski odsek Kola trezne mladine na naši gimnaziji odlično uspeva med višješolci in nižješolci. Pravkar smo dokončali prvenstveni turnir, ki se ga je udeležilo enajst najboljših igralcev, višješolcev. Prvo mesto je sigurno zasedel lanski prvak Sešek (VIa) z 9 točkami. Sledijo: Pavlin Rudolf (VII c) 8, Zupanc Stanko (VII c) 7^{1/2}, Zlatnar Ljubomir (VIII a) 7, Podlipec Ljubomil (VII b) 6, Puhar Martin (VIII b) 5 itd. Zelo je razočaral Zlatnar, ki bi pač lahko dosegel boljši rezultat, ravno tako tudi Zupanc.

Po končanem prvenstvenem turnirju smo v nedeljo 12. febr. gostovali v Kranju z dvema garniturama. Prva garnitura ki so jo tvorili višješolci (Sešek, Pavlin, Zupanc, Zlatnar, Podlipec, Kamenšek, Lubej in Volovšek) je v dobri igri zmagala z rezultatom 6^{1/2} : 1^{1/2}, druga garnitura, ki so jo tvorili nižješolci, pa je zmagala s 6:0. Ta dvojna zmaga pač jasno kaže veliko zanimanje za šah na naši gimnaziji. V programu imamo pod vodstvom tov. Zlatnarja še dvoboje z drugimi gimnazijami, ki jih upamo še letos izvesti. Naša enotna želja pa je, da bi ta tekmovalna organizirala Slovenska šahovska zveza in ne dijaki sami.

7. t. m. je imel na naši gimnaziji občni zbor Podmladek Rdečega Križa. Iz izvajanj odbornikov smo razbrali, da je bil odbor zelo nedelaven. Navidezno delavnost so ustvarili tisti, ki se ne širokoustijo, kar pa znajo nekateri gospodje tako dobro izbrati v svojo korist. Očitanja nedelavnosti so zavračali s tem, da ni med dijaki razumevanja za društvo in da so vseeno več naredili, ker je v blagajni nekaj nad 100 din, medtem, ko ni prejšnji odbor zapustil ničesar. Vendar moramo pripomniti, da smo za P. R. K. komaj vedeli, da še obstoja.

Kaj je vzrok temu zastoj? Na to vprašanje sta dva odgovora: nedelavnost odbora in pred-

Kultura

SANOVA KRATKA PRIPOMBA

Z veseljem sem opazil, da je moj članek, ki je izšel v letošnji božični številki pod rubriko »Kultura« vzbudil zanimanje v taki meri, da je eden izmed čitateljev prijel za pero in napisal nekaj pripomb. Še bolj me je vzradostilo dejstvo, da se med našo mladino le najde še dovolj ljudi, ki so pripravljeni celo nekaj napisati o vprašanih, ki so velikemu delu današnje mladine docela tuji. Silno pa mi je žal, da je kritik ubral napačno pot, do kar ga je privedlo prepovršno branje članka, s čemer je zagrešil napačno, da je kritiziral stvar, katere jedra ni doumel. Pisu priporočam, naj še enkrat pazljivo prebere članek, od katerega pa naj zadnji odstavek po možnosti prebere dvakrat. Če se mu bo do tedaj kaj posvetilo, bo doumel članek v čisto drugi luči in spoznal bo, da je bila kritika osnovana na napačnih temeljih. Najbrž se mu bo tudi naslov brez vprašanja zdel nekoliko bolj možen.

★

Mestna občina ljubljanska je prisodila za leto 1938. literarne nagrade naslednjim književnikom: Mišku Kranjcu za roman Kapitanovi, Alojziju Gradniku za pesniško zbirko Večni študenti in Stanku Cankarju za dramo Potopljeni svet. Želeli bi, da bi mestna občina nadaljevala vsako leto s podeljevanjem nagrad, pri čemer naj bi prišli v poštev tudi likovni umetniki, skladatelji itd.

★

Ob 90letnici smrti največjega našega pesnika dr. Franceta Prešerna je izšel 2. del Kidričevega Prešerna.

stavniki odbora, ki so si dali nekako monopolizirati naša gimnazijska društva. Seveda jim precej študentov naseda, ker delajo pod krinko nacionalizma. Resni fantje se ne bodo ozirali na pripadnost, če pa oseba ni sposobna za tako delo.

Kandidatna lista je bila postavljena samo ena, t. j. odborova. Zelo čudno je, da niso študentje postavili svoje liste. Niti udeležencev z njihove strani ni bilo, kar jih je pa bilo, so bili povabljeni na posebno »povabilo« odbora, ki je zato, čeprav je akcija slabo uspela, zmagal. Pripomniti bi še, da nismo zadovoljni s takim načinom volitev, kot je bil pri P. R. K., kjer je nadzorujoči profesor vprašal: »Kdo je proti?«

Precej obsežen odbor je obljubil delavnost, zato počakajmo. Dela govore!

Šah na državni trgovski akademiji v Mariboru

Tudi na našem zavodu smo se šahisti v zimskem času malo razgibali. Zanimanje za lepo šahovsko igro je med našimi dijaki precej veliko. Žal, da tudi dijakinja pri nas, čeprav jih je precej več kot dijakov, nimajo interesa za šah. Niti ene ni bilo na naših sestankih.

Na turnirju za prvenstvo drž. trg. akad. v Mariboru, ki ga je priredil šahovski odsek »Sidra«, kluba trg. akademikov, se je pokazalo, da imamo precej močnih igralcev, ki še mnogo obetajo. Nekaterim pa še manjka teorije. Najprej smo igrali izbirni turnir, ki se ga je udeležilo 20 šahistov.

Za finale se je plasiralo 10 najboljših. Rezultat finalnega turnirja je bil sledeči:

1. Andič 8 točk, 2. Kravina 7^{1/2}, 3. in 4. Čerpes in Kaudek 5^{1/2}, 5. Veržun 4^{1/2}, 6. in 7. Dobraje in Kuhar 4, 8. Ingolič 3, 9. Erjavec 2^{1/2}, 10. Jakopič 1^{1/2}. D—c.

Marta

Dež bije neenakomerno ob okna, udarja ob cestni tlak. V kanalih šumi. Megla vstaja med hišami, zagrinja pogled, vlaži in pritiska k tlom.

Marta hiti iz službe. Glava ji je težka in vroča. Po ušesih ji še vedno zveni usodni šefov monoton: »Ste napisali? Tu popravite!« — Boječe a nekako trmoglavost stresa Marta z glavo, strmi v stroj in hiti. Tipke udarjajo same, mrzle so, gluhe — neme. Pa bi preje ogrela stroj, h kateremu se ji zdi, da pripada z vsemi družabnimi vezmi, kakor da bi začutila v šefovem pogledu vsaj droben odtенок duše.

Sedaj je prosta. Lahno ugodje jo prešinja. Kaj ni za vogalom hušknila senca? Vendar koraka ne pospeši. Mimogrede obstane pri kino-slikah. Iz gole vsakdanjosti čita naslov filma in ime igralcev. Nekdo je narahlo podrsal za njenim hrbtom. Začutila je moško bližino in hotela oditi. Obotavljajoč se, je zadržala korak, z nepremagljivo silo je bila prikovana k tlom. »Vasja, ti?« so šepetale ustne. Na mah je bila pozabljena utrujenost. Za njo je obstojal sedaj en sam svet, na katerega je mislila vedno s hrepenečim srcem. Umoriti so ji ga hoteli, udušiti v kali, a je zagorel kljub dušiči tišini. Dež pa je še vedno udarjal v noč...

»Marta, rad bi ti povedal resnico. Dalj časa sem oprezoval, da bi te našel samo. Premišljeval sem celo, ali naj ti pišem in ti z robato, okorno besedo povem, da sem že davno umrl za tebe. Čemu bi ti lagal še nadalje? Dom in skrb za bodočnost me priklepata s silnimi vezmi ter me odstranjujeta od tebe. Poslušaj me, saj boš v mojem srcu še vedno ti — samo ti!« Ni mu odgovorila. Okrog usten jo je peklo, oči so bile polne solz. Hlinila je mirnost, akoravno ni mogla razumeti, da so jo ogoljufali za vse najlepše kar je imela. »Zdravstvuj Vasja, ne smem te več ljubiti, sicer me zamrziš. Dovolj je moči v meni, prepusti me lahko hladnemu razumu.«

Vročično se mu je še nasmehnila v slovo.

Par dni je ni bilo v pisarno, ker je blodila kakor v sanjah okrog in iskala prostora, da bi bila sama s svojo bolečino. Čemu bi jo razgalila pred ljudmi, saj je ne bi razumeli?

Dež je bil prenehal, začelo je snežiti; izprva drobno, a nato vedno močneje. Marta je vstala. Obraz ji je zadobil ostrejša poteza, v očeh je še vedno gorelo. Tekom štirinajstih dni je bila popolnoma odrasla. Kot nekdanj, je z mirnostjo hitela v službo. Zdrznila se je. Kaj ni čula Vasjin glas? Morda se je zmotila? S toplostjo je ugotovila, da je na nasprotni strani ulice v resnici stopal Vasja. Rdečica na obrazu in nemir v duši ji je pričal, da ga ne bo mogla nikoli pozabiti. In on? Videla je še, ko je zavil z novo prijateljico v stransko ulico. Slišala je še njegov jasni in veseli glas. »Morda ji govori, kakor nekdanj meni,« je pomislila. »Imenoval me je svojo kraljico, mi pel pesmi, vendar je bila vse to hipna omama, ki je morala slej ko prej zbledeti.«

Ulica se je izgubljala v nedogled, Zaplesale so ji hiše pred očmi. Morala se je oprijeti zidu, sicer bi bila padla. Od nekod se je prikradla vabljava misel, da je v smrti vse pozabljeno. Nasmehnila se ji je medlo in ji verjela.

VOLJAŠI!

VOLJAŠICE!

naročajte

»NAŠO VOLJO«!

HO—IR

Venček

Za srce je venček življenje ali smrt.
Za žep pa je samo smrt.

Ob sedmih je v Kazini še skoro vse prazno. Vsa Ljubljana se igra gospodo in vse pride pozneje. »Neumorni« jazz pripravlja stojala, sestavlja klarinete, privija boben itd. V dvorani je par deklet s svojimi »gardedamami« in nekaj več fantov, ta večer gospodov »nazvanih«. Zunaj pri blagajnah vlada velika »nervoznost«. Odbor se je zaklel, da morajo vsi plačati. Upam, da vam je razumljiva »nervozna«. Fantje — gospodje — ogledujejo prihajajoča dekleta — dame. Slišiš lahko: ta je taka, ona taka, obleka ni dobro urejena, barva se ne ujema z obrazom itd. Fantje imajo garderobo nadstropje nižje. Je dinar ceneje. Tam leži že mnogo šopkov, zavutih, velikih, ki so jih prinesli s seboj. (To je za žep aspirin).

Sicer pa ni nageljčkov za prodajo med plesom še nikjer.

Kot rečeno, nageljčkov še ni.

Vesoljni odbor se posvetuje, kaj je treba ukreniti. Nekdo mora iti v cvetličarno podrežati. Le kdo? Odbor je zaseden. Kmalu pa prav salomonsko rešijo vprašanje. Nekemu »nervoznemu« študentu ukažejo, naj skoči v cvetličarno; ko se vrne bo imel prost vstop. Ko bi trenil je nazaj — z nageljčki.

Sitnarija je rešena, dijak že v dvorani, odbor pa zadovoljen in se le smehlja »nervoznim« študentom.

Okoli osme se začne. Najprej predsednik pove nekaj besed. Tudi učitelj Jenko »prav kratak«... Potem valček, nato ples... — ... in sedaj pride največja gospoda. Plebs pa že pleše in ne opazi italijanske svile.

Naš razred je danes skoro polnoštevilčen. Od »vidnejših« v šoli, manjkajo samo najmanj vidni pri plesu.

Miloš je v začetku malo slabe volje. Zunaj je bil »nervozen«, moral pa je končno plačati in se mu to še sedaj pozna. Sicer pa je Miloš tič. Na angleški valček vam pleše fox; če je treba na tango valček, pa magari kmečkega. — Džuro vsakega sprašuje, če nima preveč športne kravate. Sicer je pa čisto vesel, čeprav ve, da bo jutri bolan. — Lovro je blažen... Tega ne pove zakaj. Prepričan je, da bo pri tekmah v palls-glajtu prišel njegov talent do izraza. Sicer sta pa tudi Džuro in Sine prepričana, da bomo zmagali. Tonči uživa pri jazzu in trdi hladnokrvno smrti v oči zroč, Ivotu, da je bila tista nota »ce« in ne »cis«. Ivo mu končno prepusti to iluzijo in se spravi plesat. Katra ima danes čudovito valovito glavo po mnenju Save, sicer je pa mnenja, da je jutri aritmetika in ne geometrija in trdi, da bo dobil štiri, če bo vprašan. — Mitja se pripravlja, da bo pozneje plesal figurirani valček. Sine igra gospodo, prišel je zadnji od četvorice iz druge klopi. Savo je fant od fare in na Ferdotov pritisk plačuje torte za drugo klop. Božo ima svoj dan in pleše samo valček. Sine se besno otepa vseh ponujanih četvork (vsaj baha se, da je dobil mnogo ponudb). Hoče prištediti denar za jutri, za Sneguljčico. Šele pri cvetličnem valčku se mu to posreči, ko so vsi nageljčki razprodani. Jožeta danes še ni, zaklel pa se je, da se bo drugo leto gotovo naučil plesati, sicer si v družbi samo pol človeka, je dejal. Emilianus najbrže piše dramo in ga zato ni. Sicer je itak nasprotnik plesa in hud kritik literarnih del; gotovo bo tudi tole hudo raztrgal. Ostali, kar je je iz našega razreda plešejo, sedijo, jejo, stopajo na čevlje itd.

V odmoru se vsi tiščijo kleti. Celo Savo je prišel z metreso. Na koncu še blagajnik »Kola trezne mladine« Džuro.

Po odmoru dame volijo — je dejal mojster Jenko.

Lado ima dva kotiljona in pol, Lovro enega, Sine tri in pol, čeprav sam trdi, da so štirje. Džuro kolne, kajti njegova prsa so neomadeževana. Katre ni na izpregled, najbrže je šel v Ljubljano, ker ga je Ona zapustila. Radi svoje smrti bo gotovo jutri manjkal v šoli. Uc je blažen glede (ne z ozirom!) na dobljeni kotiljon. Sava se jezi, da ni tekme v palesglajtu. Zopet ne more na dan s svojim talentom.

Še cvetlični valček, še nekaj plesov, potem valček z »gardedamami«, in naenkrat konec.

Nekateri imajo razširjeno levo polovico prsi. Drugi grizejo ustnice in nameravajo iti gledat Ljubljano s Trimostovja. V splošnem pa je naš razred dobre volje, ker je po večini blažen.

Zame se stvar ni končala z happy-edom. Pred vrati me je čakala mama. So pa ljudje, ki trde doma, da so prenočevali pri prijatelju ali pri stricu. Ali pa, da so vstali že ob šestih... Jutri pa šola...

Ares

Za kruhom

ČRTICA IZ VSAKDANJEGA ŽIVLJENJA

»Prvi moj občutek, ko sem se zjutraj prebudil, je bil neprijetni dražljaj meglice, ki mi je silila v usta in nos. Izkobal sem se iz slame in pogledal okoli sebe. Nekaj korakov od mene je molela iz slame noga, obuta v strgan čevljev, še dalje roka, tam v kotu pa je nekdo smrčal in se prevračal v slami.

Stopil sem iz skednja. Roka mi je nehote segla v lase in ko sem jo izvlekel, je bila polna slame. Osnal sem si obleko in stopil h koritu. Umil sem se. Voda me je osvežila in potegnila iz mene zadnjo zaspanost, kolikor je še ni megla. Nagnil sem se nad korito in pil v naglih požirkih. Imel sem občutek, kot da sem si nalil svinca v želodec in mraz me je stresel.

V mislih sem pregledal včerajšnji dan. Pritiskanje kljuk, ponižno pozdravljanje, ponujanje v vseh posredovalnicah, v vseh pisarnah. Pri tem pa ves dan lačen, v žepu pa niti dinarja. In danes me zopet vse to čaka.

Toda upam, da danes z večjim uspehom. Saj bo vendar vsakdo videl, da sem potreben skromne službice in toplega ognjišča. Še ne izgubim vere v človekovo dobroto, vem, da mi bo rad vsakdo pomagal.

Zavil sem proti mestu, ugašale so svetilke na ulicah. V cerkvenem stolpu je odbila ura šest. Šest in pisarne odpirajo šele ob osmih, in gospodje šefi prihajajo šele ob desetih. Kam bi se dal? Napotim se v gornje mesto in pridem na trg.

Prva stojnica je bila pekova. Svež kruh, kruh, in jaz včeraj nisem nič jedel! Pristopale so kuharice, kupovale kruh in odhajale. Jaz pa sem stal in neka sila je priklepala moje oči na kruh. V glavi me je nekaj tiščalo.

»Vzemi — poglej peka, kako je rejen, vsega ima dovolj. In ti bi bil zadovoljen z enim samim hlebčkom!«

»Vzemi — saj se mu ne bo nič poznalo.«

»Vzemi, saj to ni tatvina.«

»Ne! Oddahnil sem se. Prenehal je ta notranji govor. »Ne, kradel ne bom! Poprosim, saj ljudje so dobri; pek bo videl, da sem lačen, in dal mi bo.«

Stopim proti stojnici. Dve »dami« stojita tam in izbirata pecivo.

»Lepo prosim, včeraj ves dan nisem jedel, tako sem lačen...«

»Marš, sodrga tatinska, delat pojdite, kaj pa postopate in prosjačite!«

Nekaj me je stisnilo za grlo, hotel sem nekaj reči v opravičilo, toda solze so mi silile v obraz, ustnice so trepetale in obrnil sem se. Kakor skozi meglo sem še videl kako sta dami začeli mahati z rokami in slišal sem: »Samo gledajo, kje bi kaj ukradli.«

Zavil sem v park. Sedel sem na prvo klop. Čutil sem neko slabost, nisem mogel več hoditi. Pred očmi pa mi je bil še vedno tolsti pek, ki mi žuga in me zmerja s tatom.

Tako sem sedel, sam ne vem koliko časa. Začelo me je zebsti in napotil sem proti pisarni, katere naslov sem imel iz posredovalnice.

V lepi predsobi stoji livriran sluga. Pogleda me postrani in me vpraša, kaj hočem.

Z muko sem spravil čez ustnice:

»Prišel sem iz posredovalnice, radi službe...«

Začudeno me je premeril od nog do glave, od mojih ponošenih, razcefranih čevljev, preko oguljenega površnika, do neobritega obraza in neostriženih las.

Z izrazom notranjega studa je stopil do šefa in me najavil.

Stopim v pisarno. Za mizo sedi še dobro ohranjen, zalit možki, z mastnimi lici in velikim podbradkom. Na obrazu se mu pozna nejevolja. Ko sem mu razložil, kaj sem, in da prosim za službo, mi odgovori s sladkim smehljanjem:

»Žalibog, ne odgovarjate mojim željam. Želim mladega elegantnega moža iz boljše družine z dobro protekcijo sorodnikov. In vi ne odgovarjate niti prvi, niti drugi želji.«

Debelo ga pogledam. Kako naj bom eleganten, ko nimam še za kruh? Ali sem mar jaz kriv, da sem bil rojen kot sin ubogega rokodelca, in nimam bogatih sorodnikov. Stopim iz svetle pisarne, za eno skušnjo bogatejši.

In koliko časa sem hodil potem po mestu, ne vem, spominjam se samo, da sem naenkrat začutil da padam, še kriknul sem, in potem ne vem ničesar več...

Prebudil sem se šele tu v bolnici.«

Ko je končal, se je obrnil proti zidu. Pogledal sem na tablico nad posteljo in čital: Gornik Marjan, abiturient, popolnoma izčrpan.

In pomislil sem na vse tiste tisoče brezdomcev, ki jim usoda piše isto življensko povest in zasmilil se mi je ta mladi starec.

Obrnil sem se in šel...

Miljenčevsky:

SOŽALJE

Na Starega leta dan se je pomikal v zgodnjem popoldnevu proti Sv. Križu sprevod. Za krsto je stopala mati pokojnega petošolca Ivana: na levi jo je podpiral starejši, na desni pa mlajši sin Lado. Za njimi sta šli še pokojnikovi sestri. Mrzlo je bilo in solze so jima lahko ledenele na licih.

Pri odprtem grobu so zapeli pevci »Vigred« in oči vseh so se zalesketale; nato so zabobnele zmrzle grude.

Na sedmi dan Novega leta so »pri maturantih« plesali. Plesna vaja je bila srednje obiskana in tudi razporeženje je bilo običajno. Jazz je udarjal lahkoten valček.

Pri prvem stebru je stal mlad, ne velik študent. S srepim pogledom se je razgledoval po parih, dokler se mu oko ni ustavilo na plesalca.

V odmoru je stopil k njemu in mu stisnil desnico: »Prijatelj tvojega umrlega brata ti izreka sožalje.«

»Hvala«, je jecnil le-ta in zardel. Potem pa je stekel v garderobo, vzel klobuk in sukno in hitel, hitel. Šele doma v sobi se je oddahnil. Sesedel se je na stol, oprl na mizo roke in položil nanjo glavo. Nehote so se mu prsti dotaknili časopisa, zgrabil ga je in čital: Zahvala — Petošolec Ivan Dobovsky — Žalujoči: mati — vdova, sestri Milena, Ljubica ter brata Svitko in Lado.

SPORT

Šah

Koliko zasluži sportnik

Marsikdo sicer ve, da se človek lahko preživlja tudi s sportom, čeprav ima često priliko poslušati doma in v šoli dolge »pridige« o brez-pomembnosti in predvsem »nerentabilnosti« sporta v življenju. Marsikomu pa se tudi niti ne sanja, kakšne ogromne vsote človek lahko zasluži, če ima n. pr. trdo pest ali pa recimo noge kot srna. Gotovo ste že čitali in se vam je morda tudi kolcalo po bajnih zaslužkih filmskih zvezd in zvezdnikov. Obžalovali ste ob takih prilikah, da nimate velikega igralskega talenta, ali da vsaj ne stanujete kje v bližini Hollywooda. Gotovo bodo ob teh besedah postala pozorna vsa dekleta, ki slučajno, morda celo po pomoti čitajo sportne rubrike, kajti znano je, da zlasti »šibki spol« vleče v filmski raj, čeprav to skriva v najbolj skritem kotičku svojega srca. Ako torej hočete doseči eno ali celo oboje od teh privlačnih stvari, poizkusite jih doseči s sportom. Prav radi, boste odgovorili, toda kaj ko pa nimamo niti trdih pesti niti prožnih nog. Tudi tega navsezadnje ni treba. Začnite samo s treningom ping-ponga (oz. table-tenisa, da se ne zamerim pong-pogašem). To je povsem enostavna, vrhu tega še zabavna igra. Ne potrebujete prav nič drugega razen dobrih živcev, plus nekoliko talenta. Trenirajte vsak dan vsaj nekaj ur in čez leto ali dve boste postali svetovni prvak. Ker boste premagali vedno z lahkoto vse svoje protivnike, bodo postali na vas pozorni celo v Ameriki. Nekega prelepega dne boste prejeli vabilo za večmesečno turnejo po ameriških velemestih, za honorar toliko in toliko milijonov. Poglejte koliko lahko zaslužite! In pri vsem tem nimate niti trohice igralskega daru, niti odličnega iz matematike ali latinščine, ki je za življenje tako »neobhodno« potrebna. Sicer pa, da ne boste začeli sedaj vsi igrati ping-ponga. To je le za tiste, ki imajo v sebi skrit talent in mislijo, da niso sposobni za noben drug sport.

Onim, ki tehtajo preko 90 kg (tu ne mislim deklet!) bi svetoval, da poizkusijo srečo z boksom. To je sicer sirov sport, toda kdo ne bi pretrpel nekaj bunk, če pri tem zasluži veliko denarja. Ob tej priliki bi omenil, da je boks najdobitkanejši sport in da ogromno zaslužite tudi v slučaju, če ste tepeni. Gotovo vas zanima, koliko so zaslužili najboljši boksarji. Evo števil: **Tuney 160** (stošestdeset) milijonov v naši valuti, **Dempsey 132**, **Joe Louis 105**, **Sharkey 57**, **Paolino in Carpentier po 35 milijonov** itd.

Ako vas ravno ne mika preko Oceana, posvetite se nogometu in ko boste, zahvaljujoč svojemu izrednemu talentu, dosegli velike uspehe, odrinite v Anglijo. To ni tako daleč, če vas rado mori domotožje, in poleg tega ste lahko skoraj brez skrbi, da boste prišli domov s celim nosom, da ne govorim o polni mošnji. Tudi pri nogometu namreč lahko zaslužite milijone. Naj vam navedem za primer angleškega nogometarja Johnes Bryn-a, ki je najdražji igralec nogometar na svetu. Koliko mislite, da je vreden? Nič več in nič manj kakor 3 milijone dinčkov, kajti za to vsoto je bil prodan nekemu klubu. Bajne je dobil Johnes Bryn »samo« 600.000 din. Ker je tako drag si lahko sami mislite, da nima ravno majhne plače. Če ga pa prodajo še en-

krat ali celo dvakrat, bo imel gotovo dosti denarja do prve smrti.

Do sedaj sem navedel samo sprotne panoge, s katerimi imajo možnost doseči svoje sanje fantje. Prepričan pa sem, da zanima tudi onih nekaj deklet, ki so z veliko potrpežljivostjo prečitale prav do sem, katerega sporta naj se lotijo. Ker ženski nogomet za zdaj še ni popularen, bi jim svetoval, da začno trenirati plavanje. Tudi s plavanjem se lahko »priplava« v Hollywood. Da mi ne boste očitale, da je to nemogoče, vam navajam dva primera. Gotovo poznate »Tarzana«, alias Weissmüllerja in morda celo Eleanor Holm-Jarretovo, ki sta bila spočetka samo skromna sportnika, pozneje svetovna in olimpijska rekorderja in končno »oboževana« filmska stara. Če že nimate pogojev ali talenta za plavanje, poizkusite z drsanjem. Mislim, da vas ne bodo izgnali iz Amerike, če boste dosegli po svojem znanju Sonjo Henie. Ako tudi za drsanje niste talentirani, pričnite trenirati n. pr. tek in ko boste pretekli 100 metrov v času 10.3 sekund, vam ne bo treba dolgo čakati na poziv v Ameriko. In ko ste že enkrat v Ameriki, je do Hollywooda samo še skok.

S tem člankom, ki morda niti ne spada stodo-odstotno v to rubriko, nisem nameraval propagirati med Voljaši profesionalizma v sportu. Hotel sem samo pokazati, da se da preživljati in doseči svoj življenjski cilj tudi s sportom; seveda pa je treba, kakor povsod drugod, poleg znanja in sposobnosti, tudi veliko sreče.

Listnica vredništva

B. B. »Odlomek s plesnih vaj«. Za konec predpusta sem bil kar zasut z raznimi »odlomki« pa tudi celimi plesnimi vajami. Razumel boš, da sem izbral take, ki so se po mojem mnenju najbolj prilegali listu.

Vida: »Tebe ni«. Samo psevdonim ne zado- stuje, post je že in tudi ti boš morala sneti masko!

Motiv je dober, le z ušesom se nisi izkazal. Treba bo še predelati in »uglasiti«, da bo lažje tekla. Pošlji še, iz ene same pesmi težko razberem kaj bo.

A. B. »Dve zvezdi«. Ritem zelo neenoten in razbit. Popravi in zopet pošlji. Gotovo imaš še kaj!

O. A. »Pot ob kostanjih«. Na vrsto prideš kasneje, za to številko imam že sličen spis.

HO-IR: »Semester«. Počasi pa gotovo. Na vrsto bi prišel kasneje.

Milka C.: »Planinka«. Takega prispevka pa res še nisem dobil nikdar. Ne glede na to, da je brez imena in da je pisan na obe strani, sem se nekoliko bolj pozanimal zanj. Prečital sem ga večkrat pa se nisem mogel znebiti vtisa, da zasleduješ z njim poseben cilj, ki še dolgo ni istoveten s ciljem »Naše volje«. Jaz bi ti lahko osebno rekel nekaj besedi v tolažbo, mogoče bi ti celo lahko vtilil nekoliko svetlejših misli in optimizma, ne morem pa v ta namen uporabiti lista. Potolaži se in veruj. Če ni sam toliko, ga tudi Tvoj klic preko »Naše volje« ne bo našel. Oglasi se še kaj, a ne več s tendenčnimi prispevki.

Grozdana: »Izkušnja«. Dobro, le naprej! Pošlji še.

V medklubskem turnirju Slovenske šahovske zveze vodita v ljubljanski skupini LŠK I. in LŠK II. Posamezni rezultati macev LŠK I — LŠK II. 6:2 (Ljubljanski šahovski klub nastopa v teh tekmah s tremi moštvii). LŠK I. je premagal »Amaterja I.« s 7^{1/2}:^{1/2}, š. k. Šiško 4^{1/2}:3^{1/2} in LŠK III. 6^{1/2}:1^{1/2}. LŠK II. je zmagal nad Amaterjem I. 6:2, nad LŠK III. 7:1, s Triglavom pa je igral neodločeno 4:4. ŠK Amater I. je dobil proti Amater II. 8:0, s Triglavom 4^{1/2}:3^{1/2} in z LŠK III. 5^{1/2}:2^{1/2}. ŠK Šiška je dobil z LŠK III. 5:3, podlegel pa je ŠK Železničarju 2:6, Triglavu 2^{1/2}:5^{1/2} in premagal Amaterja II. 6:2. ŠK Železničar je zmagal nad LŠK III. 4^{1/2}:3^{1/2}. Tekmovanje je zelo poživilo šahovsko življenje v Ljubljani. Prvi dve mesta sta po vsej verjetnosti že določeni, za tretje pa se bo vodila ostra borba med Amaterjem I. in Triglavom.

Naš velemojster Vasja Pirc je v Londonu prejel povabilo holandske šah. zveze na turnejo po Holandski v zvezi z manjšim turnirjem, katerega vsako kolo so igrali v drugem mestu. Pirc je z lahkoto odnesel prvo nagrado s 4 in pol točkami. Sledili so Cortlever 3^{1/2}. Tol 3, Scheltinger 3, Koki, Muilwijk.

Madžarski prvak Szabo je v matchu proti Landauu v 9. partiji zopet s precejšnjo srečo ušel v remis. Pred zadnjo partijo je stanje 4 in pol : 4 in pol.

V stockholmju je na Colijn-turnirju zmagal G. Stolz, ki nam je poznan z našega blejskega turnirja, s 7 točkami pred Ekenbergom 6, Bergquistom 5^{1/2} itd.

Šampionat Pariza je dosegel pri 12 udeležencih Raizmann 8^{1/2}, II.—III. Hönlinger in Monosson 8, IV. Matvejev 7^{1/2} (brat našega nacionalnega mojstra), Orbach 7, Baratz 6^{1/2} itd.

V turnirju za prvenstvo Moskve sta si delila prvo in drugo mesto Bělavěnc in 18 letni Smislov s 12^{1/2} točkami (iz 17). III. Lilienthal 12, IV.—VII. Eltzov, Panov, Judovič in Waxberg 10^{1/2}.

Na Rutzovem spominskem turnirju v Karlsruhe so zasedli prva tri mesta s 7 točkami Bogoljubow, Eisinger in Kohler, IV.—V. Becker in Lange 5, Engels 3^{1/2} in še štirje udeleženci.

Match za prvenstvo Nemčije med Bogoljubow in Eliskasesom se bliža koncu. Po 17. partiji ima Eliskases 3 točke naskoka, tako, da mu v zadnjih treh partijah vodstvo menda ne bo resno ogroženo. J. Š.

Sportni drobiž

Veliko senzacijo med zagrebškimi sportniki je povzročilo poročilo beograjskega radia, ki je poročal, da se namerava Punčec naseliti v Beogradu. Zagrebčani so se sicer tolažili, da spada to poročilo (oddano je bilo na pustni terek) še med pustne šale, pa jim žilica vseeno ni dala miru in so na pepelnico navalili na svojega »boga«. Punčec jim je odgovoril, da za sedaj še ni nič gotovega, da pa na to že dalj časa misli...

